

EL REFERÈNDUM DE LA GUERRA CONTRA EL PETROLI DE LA PAU

Del 9 al 15 de gener quatre milions de sudanesos del sud amb dret de vot participen en un referèndum per decidir si volen independitzar-se del nord i convertir-se el 54è estat del continent africà. Una convocatòria producte de l'acord de pau signat al 2005 que va posar fi a 22 anys de brutal guerra civil entre el nord àrab musulmà i el sud negre-africà cristià i animista, un conflicte que va deixar al darrera dos milions de morts, gairebé cinc milions de desplaçats i refugiats i un país devastat.

Des de la perspectiva política, l'acord ha estat un èxit i la pau a regnat entre en el nord i el sud durant els darrers sis anys. Des del punt de vista social ha estat un fracàs rotund. La deserció de la comunitat internacional un cop firmat l'acord, i la massiva corrupció de les autoritats locals, que han esvaït milions d'euros en ajut humanitari i al desenvolupament, han aconseguit que l'entusiasme inicial de la població anés minvant fins convertir-se en amarga decepció. Avui els sudanesos del sud viuen en pau, però en una pau sense hospitals, escoles, carreteres, feina, aigua potable, electricitat..., sense futur. Una manca de perspectives que, més que cap altre consideració nacionalista, tribal o religiosa, farà que votin a favor de la independència. El vot de la desesperació, característic de tantes societats al món, on ciutadans decebuts amb els seus polítics voten per qualsevol cosa que sigui diferent del que tenen, ja es tracti de l'extrema dreta, els antics comunistes, d'Obama o de un nou país, el que sigui amb tal trencar amb el passat i ressuscitar l'esperança perduda.

En un continent acostumat a cops d'estat, dictadures i democràcies fictícies, que el referèndum se celebri, i a més en una data decidida fa sis anys, és una fita remarcable. Les setmanes que han precedit la consulta han estat força tranquil·les, amb declaracions conciliadores dels líders locals. De fet, els més espantats són la comunitat internacional i els mitjans de comunicació que ara semblen redescobrir un Sudan que han ignorat des de 2005. I, malgrat tanta atenció, el referèndum es irrellevant: tots en sabem el resultat. El repte ve després, perquè el referèndum se celebra sense que el nord i el sud hagin solucionat els anomenats temes post-referèndum, 'post' perquè Khartum i Juba no han estat capaços de posar-se d'acord abans del 9 de gener.

Els assumptes post-referèndum inclouen la finalització de la frontera (el 15% dels 2000 km de la futura línia divisòria nord-sud encara està per decidir), la proporció del deute extern i reserves bancàries que heretarà el sud, l'estatus dels residents del sud al nord i viceversa, la repartició dels beneficis del petroli, les quotes d'aigua del Nil (en aquesta regió tan important com l'or negre), els drets de migració del ramaders seminòmades... Questions que són a l'origen de la majoria de guerres del planeta. El dos bàndols tenen sis mesos de transició per resoldre les desavinences, fins el 9 de juliol, data en que el sud serà oficialment proclamat un nou estat.

Molts pronostiquen un conflicte armat durant aquest període però, malgrat la importància crucial del temes pendents, la pau té les de guanyar. Perquè al Sudan el petroli contribueix a la pau en lloc d'alimentar la guerra. Sudan no va començar a exportar petroli fins al 2000, llavors la guerra, que durava ja 17 anys, va recruar pel control els pous existents, però poc després els dirigents polítics van adonar-se que els sortia més a compte dividir el beneficis del petroli que seguir matant-se. Avui el

65% del pressupost del govern nacional del nord i el 98% del pressupost del govern autònom del sud depenen del petroli. Després del referèndum el nord perdrà alguns dels pous més productius en favor del sud, però aquest estarà obligat a exportar el petroli a través de l'únic oleoducte del país, que travessa el nord fins a Port Sudan, a la mar Roja. El sud necessita imperativament a Khartum per vendre el petroli del que depèn la seva subsistència. El nord necessita el sud per cobrar-li el trànsit pel seu oleoducte i reduir les pèrdues d'ingressos vitals per culpa de la separació. Que el petroli segueixi fluïnt és una qüestió de vida o mort per ambdós, i això necessita pau.

En realitat, l'esdeveniment que podria provocar una guerra entre el nord i el sud és el que ningú s'espera: que el resultat del referèndum sigui unitat en lloc de partició. Encara que es tractés de la consulta més transparent de la història, certificada per milers d'observadors internacionals, l'esperit de la població del sud, la seva necessitat de canvi, és a dir de somniar, és tan urgent que ningú no s'ho creuria, tothom pensaria que el recompte havia estat fraudulent i la tensió augmentaria a nivells difícils de controlar. Però tampoc això és probable.

El més probable és el que la història ens ensenya. Hi haurà problemes, disputes, aldarulls, amenaces, inclús enfrontaments armats localitzats, però el sud del Sudan es convertirà aviat en el 54è país africà. Milions de nous ciutadans ho celebraran amb joia i posaran totes les seves irrealistes esperances en un desenvolupament que no arribarà. El desencant s'estendrà, les acusacions contra la corrupta dominació dinka per part de les altres tribus històricament marginades del poder anirà en augment, apareixeran guerrilles d'oposició a les zones rurals. En tres o quatre anys, el nou estat té tots els números per esclatar en una guerra civil.

Jordi Raich
Escriptor
Gener 2011